

Binnen de vaste commissie voor Buitenlandse Zaken bestond bij drie fracties de behoefte de minister van Buitenlandse Zaken enkele vragen en opmerkingen voor te leggen inzake de kabinetsreactie op de evaluatie van de Inspectie Ontwikkelingssamenwerking en Beleidsevaluatie (IOB) inzake het Nederlandse buitenlandbeleid in Latijns-Amerika in de periode 2004–2010 (Kamerstuk 29 653, nr. 15).

De voorzitter van de commissie,
Eijssink

De adjunct-griffier van de commissie,
Wiskerke

Inbreng VVD-fractie

De leden van de VVD-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de kabinetsreactie op de IOB-evaluatie buitenlands beleid in Latijns-Amerika.

De centrale vraag van de IOB is of het buitenlandbeleid gereageerd heeft op veranderingen in de regio en zo ja, of de beleidsintenties uitgevoerd zijn en welke resultaten daarbij geboekt zijn. De IOB signaleert een trendbreuk waarbij – als gevolg van de economische tendensen in de regio – een afbouw van ontwikkelingssamenwerking gepaard is gegaan met grotere aandacht voor economische belangenbehartiging. De leden van de VVD-fractie verwelkomen deze in het vorige kabinet geprioriteerde trend en hoopt dat deze ontwikkeling in de Nederlandse betrekkingen met de regio ook in andere regio's zal volgen.

Het kabinet constateert dat, ondanks de noodzakelijke bezuinigingen op postennet en departement, het Koninkrijk met de huidige presentie in Latijns-Amerika, ook in relatie tot andere EU-landen, een diplomatiek netwerk onderhoudt dat recht doet aan zowel de historische-culturele relaties met de landen van het continent als aan de economische prioriteiten. In dat licht is de opening van de post in Panama als het aan de leden van de VVD-fractie ligt niet alleen een gevolg van goede samenwerking met de regio, maar ook een voedingsbodemp voor nieuwe vormen van samenwerking op het gebied van handel. Graag horen de leden van de VVD-fractie of de opening van deze post al resultaten heeft opgeleverd, en zo ja, hoe het kabinet deze beoordeelt.

Economische diplomatie heeft volgens de IOB een positief effect op de handelsbetrekkingen in de regio. De strategische inzet op economische diplomatie zou Nederland in staat hebben gesteld op een aantal terreinen een concurrentievoordeel te ontwikkelen. Bij de heroriëntatie van het Nederlandse buitenlands beleid na 2011 zou de nadruk echter soms te eenzijdig op economische diplomatie komen te liggen. De leden van de VVD-fractie delen de verbazing van het kabinet omtrent dat laatste punt en stellen vast dat de verminderde nadruk op ontwikkelingssamenwerking een positieve tendens is.

Nederland heeft zijn doelstellingen voor een actief mensenrechtenbeleid de afgelopen jaren uitgevoerd. De leden van de VVD-fractie stellen vast dat zeker op het gebied van LHBT-rechten, bijvoorbeeld in Brazilië, vooruitgang is geboekt. Graag horen de leden van de VVD-fractie of het kabinet deze ontwikkeling ook heeft opgemerkt en hoe het kabinet deze ontwikkeling beoordeelt.

De regio Latijns-Amerika, met de Cariben in zijn kielzog, wordt steeds belangrijker. Dat heeft te maken met de veranderende wereldorde en nieuwe geopolitieke verhoudingen, maar ook de groeiende economische belangen in opkomende landen in Latijns-Amerika. De leden van de VVD-fractie vinden dat het kabinet hier op moet anticiperen en meent uit de kabinetsreactie te begrijpen dat het kabinet die analyse deelt. Inkomende en uitgaande bezoeken kunnen hiervoor als middel dienen, maar de leden van de VVD-fractie vernemen graag welke andere instrumenten het kabinet voornemens is in te zetten in het kader van deze handelsbevordering.

Inbreng PvdA-fractie

De leden van de fractie van de PvdA bedanken het kabinet voor haar reactie op de IOB-evaluatie van het Nederlandse buitenlandbeleid in Latijns-Amerika in de periode 2004–2010.

Het kabinet geeft aan het gedeeltelijk oneens te zijn met de bevinding dat de toegenomen aandacht voor de politieke en economische betrekkingen met Brazilië, niet gepaard is gegaan met meer aandacht voor de mogelijkheden voor specifieke kansen in de Spaanssprekende landen in de regio. Het kabinet stelt dat landen als Duitsland en het Verenigd Koninkrijk (VK) geïnspireerd zijn geraakt door het groeiend belang van de landen van Latijns-Amerika en prioritering aan de regio hebben gegeven. De leden van de fractie van de PvdA vragen het kabinet in hoeverre Nederland dit heeft gedaan? In hoeverre verschilt de aanpak van Nederland van Duitsland en het VK?

Het kabinet benadrukt dat het aandacht heeft voor de specifieke kansen in de Spaanstalige landen in de regio, vaak in nauwe samenwerking met het bedrijfsleven. De opening van het Holland House in Colombia wordt in dit kader genoemd. De leden van de fractie van de PvdA vragen welke rol het Holland House heeft op het gebied van Internationaal Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (IMVO) en het voorkomen van mensenrechtenschendingen door (ketens van) bedrijven, zoals in de steenkolenmijnbouw en de plantagelandbouw. Controleert het Holland House in hoeverre Nederlandse bedrijven zich in Colombia houden aan de OESO-richtlijnen?

De leden van de fractie van de PvdA zijn van mening dat betrokkenheid van Nederland bij ontwikkelingen in Colombia op het gebied van OS-speerpunt «veiligheid en rechtsorde» in het kader van het vredesproces en de periode daarna, erg belangrijk kan zijn. Acht het kabinet het van belang in te blijven zetten op ontwikkeling van «veiligheid en rechtsorde» in Colombia? Op welke wijze zal het kabinet dit, ondanks de voorgenomen bezuiniging, blijven doen?

De leden van de fractie van de PvdA erkennen dat de Nederlandse overheid als «waarnemer» heeft deelgenomen aan de dialoog tussen de Nederlandse energiebedrijven en Nederlandse NGO's, en als zodanig geen specifieke en verifieerbare duurzaamheidsdoelstelling in Colombia heeft gesteld. De leden van de PvdA-fractie vragen hoe het kabinet de inzet van de Nederlandse energiebedrijven in deze dialoog beoordeelt. Acht het kabinet het van belang dat deze bedrijven aantonen uit welke mijnen in Colombia zij hun steenkolen betrekken? Op welke wijze heeft de ambassade haar faciliterende rol richting lokale overheden en bedrijven in Colombia ingevuld?

De leden van de fractie van de PvdA delen de mening van het kabinet dat de steun voor kwetsbare organisaties, vakbonden en mensenrechtenverdedigers in Guatemala en Colombia belangrijk is, ook voor de toekomst. De leden van de PvdA fractie vragen hoe steun voor mensenrechtenverdedigers (waaronder inheemse en vakbondsleiders/leden) in de praktijk vorm krijgt nu dit voor Guatemala vanuit Costa Rica moet gebeuren en vanuit de ambassade in Bogotá met steeds minder middelen en mankracht.

Het kabinet geeft aan dat de Nederlandse inzet op buitenlandbeleid via het EU-kanaal niet ten koste is gegaan van de bilaterale inspanningen van Nederland. De inzet om via Brussel zaken aan te kaarten is veelal complementair aan ons bilaterale beleid, aldus het kabinet. De leden van de fractie van de PvdA vragen of het kabinet van mening is, dat dit ook

voor het mensenrechtenbeleid geldt. Zet het kabinet zich in voor betere en meer intensieve samenwerking en afstemming met andere Europese ambassades? Op welke manier?

Inbreng D66-fractie

De leden van de D66-fractie hebben kennis genomen van de kabinetsreactie op de IOB-evaluatie van het buitenlands beleid in Latijns-Amerika. Deze leden hebben naar aanleiding van de evaluatie en de kabinetsreactie nog enkele vragen en aandachtspunten.

De leden van de D66-fractie lezen in de evaluatie dat Nederland alert heeft gereageerd op de mogelijkheden die zijn ontstaan om de politieke en economische betrekkingen met Brazilië te intensiveren. Het kabinet heeft echter aangegeven het gedeeltelijk oneens te zijn met de bevinding dat dit niet gepaard is gegaan met meer aandacht voor de (toekomstige) mogelijkheden voor specifieke kansen in de Spaanssprekende landen van de regio. De leden van de D66-fractie vragen het kabinet dit standpunt verder toe te lichten. Kan het kabinet uiteenzetten hoe deze aandacht voor de (toekomstige) mogelijkheden voor specifieke kansen in de Spaanssprekende landen in de regio Latijns-Amerika vormgegeven gaat worden?

De leden van de D66-fractie constateren dat volgens de IOB zonder aanvullende maatregelen te treffen het sluiten van de ambassades en de bezuinigingen op het personeel tot gevolg heeft dat de toekomstige opties voor Nederlandse belangenbehartiging in Latijns-Amerika aanzienlijk beperkt worden. Het kabinet verwijst in de beleidsreactie naar de maatregelen in de brief «Voor Nederland, wereldwijd». De leden van de D66-fractie vragen het kabinet om een concreter antwoord: hoe gaat er ingespeeld worden op economische kansen en hoe gaat blijvende aandacht voor mensenrechten geborgd worden na sluiting van de betreffende posten? Aansluitend vragen de genoemde leden hoe het kabinet de waardevolle relaties met landen in Latijns-Amerika willen waarborgen nu vele posten in deze regio sluiten. Hoe schat het kabinet de gevolgen in van het sluiten van deze posten?

De leden van de D66-fractie hebben kennis genomen van de IOB-conclusie dat het buitenlandbeleid in toenemend EU-verband (nog) niet goed werkt omdat de effectiviteit van het EU-beleid beperkt is. Het kabinet nuanceert dit door te stellen dat het EU-beleid veelal complementair is aan het bilaterale beleid. Deze leden vinden de conclusie dat EU-beleid nog niet voldoende effectief is gebleken zorgwekkend. Hoe wil het kabinet, en dan met name de minister van Europese zaken, het EU-beleid in deze regio effectiever maken? Daarnaast vinden de leden van de D66-fractie het sluiten van posten moeilijk te rijmen met de uitspraak dat EU-beleid veelal complementair is aan het bilaterale beleid. Kan het kabinet dit verder toelichten?

De leden van de D66-fractie delen de zorgen van de IOB over het gevaar dat de nadruk van het buitenlands beleid soms te eenzijdig op economische diplomatie komt te liggen. De leden van de D66-fractie vinden met het kabinet dat politieke en economische betrekkingen geen gescheiden circuits of elkaar uitsluitende processen zijn. De voorgenoemde leden zijn echter van mening dat de aandacht voor mensenrechten geborgd moet worden. Hoe is het mensenrechtenbeleid geïntegreerd in de strategische inzet op economische diplomatie? Op welke wijze wordt er aandacht besteed aan politieke zaken en mensenrechten kwesties?

De leden van de D66-fractie hebben kennis genomen van de conclusie dat het besluit om de ontwikkelingssamenwerkingsrelatie met Latijns-Amerika af te bouwen in overeenstemming is met de afnemende relevantie van bilaterale ontwikkelingssamenwerking in de regio. De leden van de genoemde fractie menen echter dat enkele OS-speerpunten, zoals «veiligheid en rechtsorde» nog steeds erg relevant zijn in landen als Colombia en Guatemala. Is het kabinet voornemens om hier andere invulling aan te gaan geven in het kader van de modernisering van de diplomatie?

De leden van de D66-fractie hebben vernomen dat het kabinet de constatering van een duidelijke vooruitgang binnen de doelstellingen van een actief mensenrechtenbeleid onderschrijft. Het kabinet schrijft dat ondanks de reductie van fondsen het opkomen voor mensenrechten in Guatemala en Colombia nog steeds geborgd wordt door o.a. het Mensenrechtenfonds en het Midden-Amerika programma. De leden van de D66-fractie vragen hoe deze inzet dan verder vormgegeven wordt en welke middelen er hiervoor beschikbaar zijn binnen deze fondsen. Hoe gaat het kabinet zorgen dat in het verleden opgebouwde relaties en netwerken niet verloren gaan? Deze relaties en expertise bieden Nederland waardevolle kennis en inzichten die volgens de D66-fractie niet verloren zou moeten gaan. Zijn de bewindslieden voornemens om de Mensenrechtenambassadeur extra in te gaan zetten om het sluiten van deze posten enigszins te compenseren?

De leden van de D66-fractie constateren dat de IOB-evaluatie nadruk legt op win-winsituaties tussen economische belangen en duurzaamheid. Ook concludeert de IOB dat dit moeilijk is te verenigen in steenkool. Het kabinet geeft in de reactie aan dat de steenkooldialoog gericht was op de versterking van de bedrijfsprocessen van Nederlandse energiebedrijven voor ketenverantwoordelijkheid en niet zozeer op specifieke en verifieerbare duurzaamheidsdoelen in Colombia. Zou het kabinet kunnen beargumenteren waarom er geen nadruk ligt op de belangen van duurzaamheid in deze dialoog?

De leden van de D66-fractie waarderen het optimisme van het kabinet over de landen in Latijns-Amerika in de vooruitblik. Deze leden willen echter wel benadrukken dat er in vele van deze landen nog grove mensenrechtenschendingen plaatsvinden en dat deze niet afgedaan zouden moeten worden als «groei pijnen». Ook zijn deze leden van mening dat het conflict in Colombia prioriteit verdient en niet in een bijzin afgedaan dient te worden. Ook toenemende maatschappelijke onrust in deze regio moet serieus genomen worden. Kan het kabinet aangeven hoe op deze ontwikkelingen ingespeeld wordt?